

образованных молодых людей. Кредо самовыражения ведущих нового типа выразил обозреватель радиостанции «Европа-плюс» Г. Погосян, отвечая на вопрос, за что он любит работу ди-джея: «За то, что – что хочу, то и молочу». С другой стороны такое свободное поведение в эфире диктовалось демократическими преобразованиями в странах бывшего СССР.

В результате появления новых информационных технологий (Интернета, спутникового телевидения, круглосуточных интерактивных телеканалов) популярность радиовещания снизилась. Это привело к уменьшению степени персонификации в радиоэфире, упрощению роли ведущего на ФМ-станциях. По определению В. Л. Цвика, основными обязанностями ди-джея стали «представление радиослушателям музыкальных записей и программ, зачитывание рекламных текстов и программных объявлений с включением сводки погоды и условий движения на дорогах». Это определение характерно для ведущего линейного эфира, радиосегмента, который не включает в себя авторские программы и другие шоу. Следует отметить снижение вербального компонента в радиоэфире. Выход ди-джея в линейном эфире строго регламентирован – не более 15–20 секунд. Ведущий работает по установленной схеме, выходя в эфир до трех-четырех раз в час каждый выход которого мотивирован четкой задачей. Обычно линейный эфир содержит позиционирование станции (т. е. название станции), анонс 2–3-х (не более) следующих песен и анонсирование программных элементов. В линейном эфире ди-джей не должен заниматься комментариями, оценкой и описанием музыкального ряда. Роль ди-джея ограничилась объявлением времени, озвучиванием рекламных читалок и чтением прогноза погоды. Данные социологических исследований (2004 г.), проведенных мониторинговой службой радио «Юнистар», в которых приняли участие 320 респондентов, также подтверждают снижение степени персонификации в эфире и популярности ди-джеев: большинство опрошенных затруднились ответить на вопрос о своем любимом радиоведущем из-за незнания такового.

**Наталля Кузьміч
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт**

ЛИТАРАТУРНАЯ КРЫТЫКА: ДА ПЫТАННЯ ФУНКЦЫЯНАВАННЯ

Літаратурны твор – гэта своеасаблівая сістэма каштоўнасцей, якая мае сваё жыццё. Значэнне твора не можа быць роўным толькі таму зна-

чэнню, якое ўкладаў у яго аўтар; гэта яшчэ дадатковыя значэнні, што знаходзяць крытыкі і чытачы. Прычым, значная роля тут адводзіцца крытыку, які не толькі тлумачыць пэўны твор чытачу, але і прыцягвае чытача да сумеснага асэнсавання і разумення прачытанага; крытык нібы пераставае твор, узнаўляе яго яшчэ раз падчас аналізу, разглядаючы яго як завершаную мастацкую цэласнасць. Прычым, каб перадаць у зразумелым для чытача паняццёвым плане светаўспрыманне пісьменніка, пэўныя яго асаблівасці, важнае значэнне мае здольнасць крытыка да вобразнага асэнсавання свету – па сутнасці, незнаёмыя чытачу з’явы пэўнага літаратурнага твора ў крытычным матэрыяле становяцца больш блізкімі і зразумелымі, таму што разглядаюцца падчас аналізу як ужо “свае” для некага (крытыка, чытача альбо самога аўтара).

Здавалася б, у наш час, калі твор беларускай літаратуры – гэта прадукт індустрыі спажывання, на старонках літаратурна-мастацкіх выданняў павінна актывізавацца так званая бягучая крытыка. Бо менавіта яна заклікана быць больш дынамічнай, дасціпнай, дыскусійнай (каб актывізаваць увагу чытача, прыцягнуць яго да размовы, у рэшце рэшт проста зацікавіць пэўным літаратурным выданнем). Выканаць такія ўмовы магчыма для рэцэнзіі, дзе важная роля адводзіцца вытлумачэнню твора (своеасаблівы духоўны кантакт паміж крытыкам і аўтарам), – у гэтым жанры прысутнічаюць элементы аналізу (у цэнтры якога – мастацкі строй твора як цэласнасць), каментарыя (у цэнтры – сам пісьменнік), вытлумачэння (у цэнтры – сэнс твора, значэнне, закладзенае ў ім пісьменнікам, знойдзенае крытыкам і зразумелае чытачом). Але на практыцы чамусьці атрымліваецца наадварот: крытыка на старонках друкаваных выданняў усё часцей выконвае прэзентатывную функцыю ў дачыненні да новых твораў беларускай літаратуры.

Варта зазначыць, што ў крытычнай літаратуры апошняга часу ўсё большае месца займаюць артыкул (аўтар якога прадметам свайго даследавання абірае класіку літаратуры або спрабуе знайсці ў новым выданні агульныя заканамернасці ці тэндэнцыі, што хутчэй гаворыць пра яго літаратуразнаўчую скіраванасць), анатацыя (сціслы выклад зместу кнігі) або агляд-прэзентацыя (грунтуецца на ўзгадванні некалькіх, на думку аўтара, найбольш вызначальных / займальных момантаў твора на агульным эмацыянальным фоне аповеду). Аўтарамі матэрыялаў пад рубрыкамі “Крытыка” ў літаратурна-мастацкіх выданнях часцей з’яўляюцца альбо прафесійныя літаратуразнаўцы, альбо пісьменнікі-крытыкі, альбо проста чытачы, якія выказваюць свае думкі кшталту “падабаецца / не падабаецца”.

Напрыклад, на старонках штотыднёвіка “Літаратура і мастацтва” значная роля адводзіцца літаратурнаму працэсу. Але ў рубрыках “Выданні” (анатацыі новых выданняў беларускай літаратуры), “ЛеГалізацыя”, “У полі зроку Наталлі Дзянісавай”, “Надрукавана ў “Маладосці” (матэрыялы ў большасці ўяўляюць сабой агляды-прэзентацыі), інш. усё ж такі няшмат месца адводзіцца дыскусіі.

Зусім не хочацца верыць, што сітуацыя, якая склалася ў сучаснай беларускай крытыцы, – гэта заканамерны працэс. Хаця, напрыклад, ужо напрыканцы XX стагоддзя можна было гаварыць пра адсутнасць у літаратурна-мастацкіх выданнях так званай бягучай крытыкі, калі ў сваёй большасці рэцэнзіі вызначаліся аднатыпнасцю, былі заснаваны на пераказе зместу, эмоцыях, пафасе, ды і ўвогуле не звярталі на сябе асаблівай увагі чытача – па словах даследчыка літаратуры М. Мушынскага, у рэцэнзаванні таго часу было відавочнае імкненне абмінуць вострыя вуглы, згладзіць супярэчнасці – а значыць, быць нецікавым для чытача, а магчыма, і для аўтара.

Варта зазначыць, што пэўныя спробы крытыкаў прыўнесці дынаміку, стварыць дыскусію часам з’яўляюцца на старонках літаратурна-мастацкіх выданняў. Але гэта з’ява дастаткова рэдкая, якая не вызначаецца прадуманасцю і сістэмнасцю.

Наталья Кулинка

Белорусский государственный университет

ГЕНДЕРНЫЙ ДИСКУРС НА СТРАНИЦАХ БЕЛОРУССКИХ ГАЗЕТ (на примере «Советской Белоруссии» и «Народной Воли»)

Исследование проведено на тотальной выборке газет за декабрь 2003 года. Цель работы – изучить, как представлено «женское» на страницах газет.

Анализ показал, что СБ и НВ, несмотря на их ярко противоположную идейную направленность, близки друг другу в отношении представления «женского», которое они связывают с замужеством, материнством, красотой, сексуальностью, а также бедностью и преступностью. Так что можно говорить о маргинализации «женского», что прослеживается как на содержательном, так и на организационном уровне. Первое выразилось, в частности, в том, что только фотографии женщин использовались для иллюстрации таких маргинальных тем, как алкоголизм и нищета. Так, ма-